

ČASOPIS KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA.

Ročník XXXVII.

1896.

Svazek V.

Kterak byli spřízněni s Pánem Ježíšem tak zvaní bratři Páně?

Rozebírá Dr. Jan Lad. Sýkora.

V Písmě sv. mluví se častěji o bratřích Páně. Čteme o nich, kterak úzce jsou spojeni s Kristem (Jan. 2, 12.), kterak s Pannou Marií k němu přicházejí (Mat. 12, 46; Mar. 3, 31; Luk. 8, 19.), při vší ochotě, s kterou uznávají zázraky jeho, k dokonalé a plné víře v něho se nepovznášejí (Jan. 7, 3—6.), avšak po nanebevstoupení Páně a seslání Ducha sv. čestné místo mezi věřícími jímají (Sk. ap. 1, 14; I. Kor. 9, 5.). Jména jejich udává sv. Matouš (13, 55.) a sv. Marek (6, 3.) tato: Jakub, o němž se i sv. Pavel zmiňuje (Gal. 1, 19.), Josef, Šimon, Juda; zároveň připomínají oba i sestry Páně, nesdělují však jejich jmén.

Biblická místa tato dala záhy podnět k různým úvahám o tom, kdo byli oni bratři, či kterak byli spřízněni s Kristem Pánem jako člověkem. Odpovědi pak v té příčině rozcházejí se ve tři hlavní směry. Dle jedněch byli to synové sv. Josefa a Panny Marie a tak vlastní bratři Kristovi alespoň podle matky. Dle jiných byli to synové Josefovi z nějakého manžel-

ství prvního, ve kterém žil Josef, než pojal Pannu Marii. A opět jiní učí, že to byli synové Alféovi a Marie, příbuzné Panny Marie, a tak blízcí příbuzní Kristovi. Jest proto otázka, která z těchto odpovědí jest správná.

I. Mínění prvního drželi se již v prvních stoletích církve někteří bludaři, kteří popírajíce božství Kristovo zcela důsledně brali v pochybnost také ustavičné panenství Marie Panny. Počátek učinili as Ebionité, kteří dle sv. Irenea měli Pána Ježíše za pouhého člověka, za syna sv. Josefa a P. Marie*), a tedy zajisté i tak zvané bratry Páně za syny jejich. Ku konci 2. st. učili tak o bratřích Páně dle Origena**) jacisi bludaři, kteří uznávali sice, že Pán Ježíš počat byl způsobem nadpřirozeným, avšak tvrdili, že Panna Maria po narození Páně měla dítky také s Josefem. Jmén jejich Origenes neudává. Za našich dob pak domnívají se někteří (Corluy, Felten, Klofutar a j.), že to byli Ebionité; avšak mínění to jest sotva pravé, leč by snad to byla bývala pouze jistá část Ebionitův, ona totiž, která odchýlila se názory svými od ostatních. Neboť dle Ebionitů provdala se Panna Maria již před porodem Pána Ježíše; dle oněch bludařů však, o nichž Origenes mluví, teprv po porodu. Že by byl tehdy také Tertullian držel se tohoto mínění, jakož později tvrdil Helvidius o něm, alespoň z pozůstalých spisů jeho dokázati nelze. Ostatně Helvidius tvrdil to též o Viktorinovi Pettavském, a jak vytýká sv. Jeronym,***) také neprávem.

*) Iren. III. 21. „Ebionité praví, že z Josefa zplozen jest Kristus“.

**) Orig. in Luc. hom. 7. (M. XIII. p. 1818): Porro quod asserunt (haeretici) eam (Mariam) nupsisse post partum, unde approbent, non habent. Hi enim filii, qui Joseph(i) dicebantur, non erant orti de Maria, neque est ulla scriptura, quae ista commemoret.

***) Hier. „De perpetua virginitate“ B. M. V. (M. XXIII. 201.):

Ve 4. st. ujal se však řečený názor u mnoha jiných. *) Zejména učili tak někteří Ariáni, jako Eudoxius, Eunomius, **) ku konci 4. st. pak Antidikomarianité, sekta to v Arabii, která pro své učení dovolávala se dílem Apollonia, dílem jeho žáků, též bludař Helvidius, žák pověstného biskupa ariánského Auxentia, a po něm Bonosus ***) a Jovinián. †) Helvidius napsal i spis proti ustavičnému panenství matky Krista Pána, ve kterém snažil se dokázati z míst biblických, že Panna Maria měla dítky s Josefem. Uvedl pouze ona místa, ku kterým poukazovali již před ním různí odpůrci panenství matky Kristovy a zastanci učení o skutečných bratřích Páně, totiž: Mat. 1, 18. 20, 25; Luk.

Et de Tertulliano quidem nihil amplius dico, quam ecclesiae hominem non fuisse; de Victorino vero id assero, quod de evangelistis, fratres eum dixisse Domini, non filios Mariae, fratres autem eo sensu, quo superius exposuimus; propinquitate, non natura.

*) Hilar. in Matth. c. 1. (M. IX. p. 921.): Sed plures irreligiosi et a spirituali doctrina admodum alieni occasionem ex eo occupant turpiter de Maria opinandi, quod dictum sit: Priusquam convenirent, inventa est in utero habens (Mat. 1, 18.), et illud: Noli timere accipere Mariam conjugem tuam (1, 20.), et illud: Et non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum (1, 25.).

*) Philostorg. Hist. eccl. l. 11. c. 2.

**) Bonosus, biskup v Sardice v Illyrii, jenž stal se hlavou sekty po něm zvané „Bonosiáni“, kteráž později i božství Kristovo popírala a tak v učení o Kristu pochybila, že papež Řehoř V. a Gennadius prohlásili křest jejich za neplatný.

†) Bludař ve 4. st.; učil, že není rozdílu ani mezi dobrými skutky co do záslužnosti jejich (tedy také stav panický že není záslužnější než manželský), ani mezi hříchy co do trestnosti jejich, a proto také žádného rozdílu stupňového ani ve věčných odměnách ani ve věčných trestech. V člověku také že nemůže rozmnožiti se posvěcující milost, a protož na něm že není nic než aby pouze zachoval milost, kterou na křtu obdržel.

2, 2., jakož i ta, kde mluví se o bratřích Ježíšových. Mimo to dovolával se Tertulliána a Viktorina Pettavského, ale jak řečeno neprávem, ať pomlčíme o tom, že Tertullián odchytil se od církve pravé ke gnostické sektě Eukratitův. Proti Helvidiovi vystoupil sv. Jeronym zvláštním spisem „de perpetua virginitate B. Mariae contra Helvidium“ a vyvrátil v něm všechny důvody, o něž Helvidius opíral se, a to s takovým úspěchem, že potom po mnoho století málo kdo jen vytasil se s podobným tvrzením.

Na konci předešlého století obnovil však náhled ten Herder ve spise: Briefe zweener Brüder Jesu in unserem Kanon (1775); jeho pak následovali skoro všicki protestanté, a ovšem též racionalisté, kteří mají i Krista za syna Josefova s Marií, jakož i Renan,*) který však později mínění své o bratřích Páně změnil.**)

Důvody, na nichž zakládají tvrzení své, neliší se od těch, jež Helvidius a jiní před ním uvedli, skoro ničím, leč že připojují k nim několik námitek proti učení jim odpornému, o nichž promluvíme níže. Poukazují totiž:

a) k Mat. 1, 18., kde čteme: „*Prve než se sešli, nalezena jest (Maria) mající v životě z Ducha svatého*“ a, berouce slovo *sejiti se* (συνέσχεσθαι) o obcování manželském, praví, že právě ze slov *prve než* (πρὶν ἢ) patrně, že později — po narození Kristově se sešli, t. obcováním manželským. Neboť, dí Helvidius, jako o tom, kdo vůbec nesnídal, neříká se „prve než snídal“, tak také nebylo by se o Marii a Josefovi řeklo „prve než se sešli“, kdyby se byli vůbec nesešli. (Hieron. Contra Helvidium). Totéž patrně prý

b) z Mat. 1, 25., kde stojí: „*Nepoznal jí* (Panny

*) Vie de Jésus, edit. 13. p. 25. 26.

**) Ve spise: Les évangiles, Appendice, p. 542, jak ještě bude řečeno.

Marie), *až porodila syna svého prvorozeného*“, neboť, slovy těmi sv. Matouš sám dává prý na jevo, že Josef po narození Páně Pannu Marii poznal, t. tělesně s ní obcuje. *) Pokazují

c) k Mat. 1, 20., kde anděl, ukázav se Josefovi ve snách, praví: „*Neboj se vzíti (k sobě) Marii, manželku svou*“. Maria byla tedy manželkou Josefovou, a anděl potvrdil manželství jejich, a to zajisté (prý) k tomu konci, aby spolu také jako manžele žili, spolu dítky měli. **)

*) Herder, Briefe zweener Brüder Jesu (sämntl. Werke von B. Suphan, B. VII. p. 475.): Endlich stünde offenbar: Joseph vom Engel ermahnt, seine Verlobte nicht zu verlassen, nahm sie zu sich, erkannte sie aber nicht, bis sie ihren Erstgeborenen, mit dem sie schon schwanger war, geboren, und was folgte nun im Zusammenhange des Menschenverstandes, als — dass er sie nachher erkannt habe, dass sie sein Weib gewesen.

**) Herder, l. c. S. 475: Der Zweck der Vorsehung, dazu die unberührte Jungfrau als Werkzeug gehört hatte, war erfüllt: Der Engel erscheint eben, dass durch wunderbaren Vorfall ihre Ehe nicht getrennt, dass, wenn sie sonder Josephs Berührung die heilige Frucht geboren hätte, sie sein Weib sein dürfte und sollte. Eben also die vorigen Jakob, Joses, Simon, Judas nebst Töchtern, waren Früchte dieser vom Engel bestätigten Ehe Josephs und Maria, die jedermann in Nazareth kenne, von denen die Evangelisten als jeder anderen Familie reden. — Tamtéž str. 476. Ists ein ganz falscher, fremder Begriff, dass eine dürre kinderlose Ehe den Juden eine heilige Ehe gewesen; eben eine verachtete Ehe war sie. Wenn nun Maria nach Landessitte der Verlobung eben noch in der ersten aufblühenden Morgenröthe ihrer Jugend war, da sie Joseph zugeführt, und vorher mit Jesu, wie die Rose mit den ersten Thautropfen vom Fittig der Morgenröthe prangen sollte; welche Aussicht für sie und ihren Verlobten — nachher eine lange Reihe kinderloser Jahre. Ein dürrer Baum ohne Äste, Blätter und Früchte. Weder Maria noch Joseph noch ihr Geschlecht konnten das Ehrwürdige ni

Totéž patrnó prý

d) ze slova „*prvorozenný*“ (*πρωτότοκος*), jehož užívá o Kristu i Matouš na místě svrchu uvedeném (1, 25.), i Lukáš, když praví (2, 7.): „*I porodila syna svého prvorozenného*“. Neboť slovo to poukazuje prý k tomu, že Panna Maria měla také druhorozeného a vůbec později rozené syny.*) Konečně

e) dovolávají se oněch míst Písma sv., v nichž mluví se o bratřích Páně; rozumějíť bratry těmi vlastní bratry Kristovy.

Avšak všechny důvody tyto nedokazují, co po přání zastanců theorie o vlastních bratřích Páně dokázati mají. Neboť:

a) praví-li Matouš, že Maria nalezena jest majic v životě z Ducha sv., *prve než se sešli*, netvrdí tím nic jiného, než že Josef zpozoroval těhotenství u Panny Marie dříve, než ji uvedl jako řádnou manželku do domu svého, tedy v době, kdy s ním byla teprv zasnoubena. Slovo *sejítí se* neznamená totiž na řečeném místě tolik co obcovati manželsky či tělesně, nýbrž tolik, co sejítí se v jednom domě t. j. řádným sňatkem uvéstí nevěstu jako manželku do domu svého. Patrnó to z 1, 24, kde čteme, kterak Josef, poslechnuv anděla, Pannu Marii v skutku jako manželku do domu svého uvedl, ji tedy za manželku pojal. Výkladu tomu nijak není na odpor, že anděl, zjeviv se v té době Josefovi ve snách, nazývá Marii již manželkou jeho (Mat. 1, 20.); neboť po řádu židovském, stanoveném Bohem samým, měly i zasnoubené dívky táž práva a tytéž povinnosti,

dem Baum fühlen. War Maria die holdselige, geliebte Gottes, und wollte er sie noch ferner und in den Augen ihrer Nation also bezeichnen, so gab er ihr Kinder.

*) Meyer, Kritisch-exeget. Handb. über das Evang. des Matth. p. 69. Srovnej Renan, Vie de Jésus, ed. 43, p. 3.: Jésus avait des frères et des soeurs, dont il (Jésus) semble avoir été l'aîné.

kteří měly manželky, a byly proto také mnohdy nazývány manželkami. *) Ostatně i kdybychom připustili, že již tehdy, kdy Josef zpozoroval těhotenství Panny Marie (po návratu jejím od Alžběty), byla Panna Maria manželkou Josefovou, a že slovo *sejítí se* znamená na místě uvedeném tolik co obcovati tělesně, jakož někteří exegeté v skutku za to měli a mají (Chrysost., Euthym., Theophyl., Maldon.), nešlo by z toho přece, že Panna Maria porodivši Pána Ježíše, měla dítka ještě s Josefem. Neboť výraz „*prve než*“ (πρὶν ἢ) vyjadřuje pouze to, že jakási činnost před jistou určitou dobou neb jistým dějem nenastala, nikterak však nepoukazuje k tomu, že činnost ona nastoupila později. Neboť o tom, co později se stalo, nevyslovuje se buď vůbec aneb předpokládá, že ani potom nestala se činnost dotyčná. Řekneme-li na př. o někom, že byl zachvácen smrtí *prve než* mohl býti zaopatřen svátostmi, nepravíme tím zajisté, že zaopatřen býti mohl, když smrt ho zachvátila. Proto zcela vhodně odpověděl sv. Jeronym Helvidiovi: Quasi si quis dixerit „Helvidius, antequam poenitentiam ageret, morte praeventus est“. Helvidio sit poenitentia agenda post mortem, cum scriptura dicat: in inferno autem quis confitebitur tibi. A tak i kdybychom slovo *sejítí se* na řečeném místě brali ve smyslu „obcovati tělesně“, nemohli bychom z něho právem dovozovati nic jiného, než že Josef neobcovoval s Pannou Marií tělesně před tou dobou, kdy zpozoroval její těhotenství, a že tedy to dítě, jež Maria právě v životě svém nosila, nebylo přirozeným plodem manželství jejich, nýbrž, jak sv. Matouš hned vykládá, plodem nadpřirozeným,

*) 5. Mojž. 22. 23. 24.: Jestliže dívku pannu *zasnoubí* muž a nalezne ji někdo v městě a ležeti bude s ní, vyvedeš obadva k bráně města toho a kamením uházení budou: dívka, že nekřičela, když byla v městě, a muž, že ponížil *manželku* bližního svého.

souhlasu, nikoli však obcování tělesného. „Non copula, sed consensus facit nuptias“, a proto i manželství tělesně nedokonané řádným a platným jest manželstvím.

Tvrditi pak, že již k vůli soukmenovcům bylo třeba, aby sňatek Josefův s Pannou Marií požehnan byl dítkami, poněvadž by jinak v nevážnosti byl v očích jejich, jest nemístno. Neboť manželství jejich nezůstalo zcela bezdětným. Dostal se mu v Kristu Ježíši dítko, jemuž nebylo a nebude rovna, a tím i vyznamenání, jakým nemůže se vykázati žádné manželství jiné. Nebylo ovšem dítko to přirozeným plodem manželství jejich, nicméně pro tu jednotu duchovní, s kterou spojeny jsou oba manželé, patřilo po vůli Boží oběma manželům (Marii i Josefovi) právě tak, jakoby jim bylo dítko, kdyby jaké byli měli spolu řádem přirozeným. Kdyby na př. Bůh na poli neosetém mimořádně způsobil mocí svou velikou úrodu, patřila by zajisté úroda ta právem majetkovým tomu, komu patří pole, ačkoliv on pole semenem neosil; a tak i když Bůh řádem nadpřirozeným požehnal manželství sv. Josefa s Pannou Marií dítkem, patřilo dítko to právem manželství těm, či bylo manželství, tedy nejen Marii, nýbrž i Josefovi, kterýž s ní řádné manželství uzavřel, a v jehož manželství dítko se zrodilo.*) A proto, ať nehledíme ani

Aber selbst dieses vorausgesetzt (že bychom totiž právem vzájemným in corpus alterius rozuměli jus *utendi* corpore alterius), bleibt bei Maria eine wirkliche Ehe noch denkbar . . . und zwar auch . . . unter dem spezielleren Begriffe des jus in corpus alterius, weil dieses Recht nicht schlechthin, und in jeder Form ausgeschlossen wird. Denn dieses Recht lässt sich nicht bloss in der Form eines Verfügungsrechtes zur Erzeugung der Frucht, sondern auch als Genussrecht in Hinsicht auf das Miteigenthum an der durch Gott zu gewinnenden Frucht denken.

*) Wouters, Dilucid. Quaest. in hist. evang. 3, 2. (Migne Curs. compl. Scrip. s. 23, 802.): Quum legitimo matrimonio junctus

k tomu, že soukmenovci Josefovi a Panny Marie, nevědouce o původě Kristově, pokládali ho za syna jejich přirozeným řádem zplozeného, soukmenovci ti nemohli v nevážnost pojati manželství jejich jakožto bezdětné, neboť nebylo zcela bezdětným.

A že by ani Josef, ba ani Panna Maria, kteří přece věděli o nadpřirozeném původě Kristově a četnými důkazy ujištění byli o vyšší jeho bytosti, — že by ani oni v manželství svém, jakožto stromu bez větví, bez listí, bez ovoce, nebyli cítili nic úcty hodného, leč by po narození Kristově bylo požehnáno také dítkami, přirozeným řádem zplozenými, — to tvrditi může zajisté jen ten, kdo buď v Kristovo božství nevěří, aneb tak hluboce zabředl ve smyslnost a tak zkalené má pojmy o vážném a úcty hodném, že ani dost málo nedovede oceniti, co to jest býti matkou, otcem, a byť jen legalním, vtěleného Syna Božího. Vždyť právě tímto vtěleným Synem Božím dostalo se manželství jejich takové pocty, takového vyznamenání a posvěcení, že, jak již vzpomenuto, nemá a nebude mítí nikdy sobě rovného. A Maria i Josef byli si toho vědomi. Proto s takovým nadšením a plesáním zapěla Maria: „Aj od této chvíle blahoslavenou mě budou nazývati všickni

esset Josephi Virgini Mariae, Christus fuit fructus conjugii Josephi et Mariae; natus enim in utriusque conjugio, non ex alio viro, sed ex virtute Spiritus s., utriusque adscribendus est tamquam patri et matri. Proles enim, quae non ex adulterio, sed ex conjugio legitimo nascitur, conjugum est, undecunque et quomocunque nascatur, sicut seges nata in agro sterili supranaturaliter domini agri est. Ac proinde Christus jure conjugii est Josephi filius, etiamsi ex conjugio non naturaliter sed miraculose sit genitus, imo eo magis magisque admirabilis est Josephi filius, quia Deus hunc miraculosum conjugii virginalis fructum Josepho dedit donavitque, perinde ac si Deus in agro ejus produxisset messem sine semine illamque ei dedisset.

národové země.“ Proto i Josef, byv poučen o tom od anděla, neváhal přijati Marii ihned do domu svého, a měl tak otcovskou, tak něžnou péči jak o dítě tak o Marii, že ani největší pokušení nebylo s to, aby ochabilo ji. I kterak tedy lze tvrditi, že Josef a Maria nebyli by cítili v manželství svém nic úcty hodného, nic než strom bez větví, bez listů, bez ovoce, a že teprv přirozeného plodu bylo třeba, aby v očích jejich nabylo vážnosti ono manželství, o němž věděli, že významováno jest již plodem nadpřirozeným? Žádným řádem neplyne tedy z manželství sv. Josefa s Pannou Marií, že měli spolu dítě po Kristově narození.

d) Také však to neplyne ze slova „prvorozený“ (*πρωτότοκος*), jehož Matouš (1, 25.) a Lukáš (2, 2.) užívají o Kristu. Neboť, jak již sv. Jeronym praví, evangelisté nenazývají Krista prvorozencem Panny Marie proto, že by se byl po něm narodil ještě jiný syn, nýbrž proto, že před ním žádný jiný se nenarodil. Znamenáť slovo to nejen prvorozence, nýbrž i jednorozence. Potvrzují to četná místa Písma sv. Tak na př. v 2. Mojž. (12, 29) čteme, kterak „pobil Hospodin všecko prvorozené egyptské“. A zajisté, že byli mezi nimi pobiti také mnozí jednorozenci. Jinde pak (3. Mojž. 13 2; 34, 20.) prikazuje Bůh, aby prvorozenci byli mu zasvěceni (obětováni) a vykoupeni (obětí). A není pochybnosti, že chtěl, aby byli obětováni také jednorozenci. Sic by se bylo muselo po každé s obětí čekati, dokud se nenarodil syn jiný. To však se nedělo. Ano sv. Pavel nazývá i Krista prvorozencem Boha Otce (Žid. 1, 6.), ač jest jisto že Bůh nemá jiných synů soupodstatných. Mohli tedy také Matouš a Lukáš jednorozeného Syna Panny Marie nazvati prvorozeným, a to tím spíše, poněvadž slovo prvorozený (*πρωτότοκος*) odpovídá hebr. slovu *בְּכוֹר*, kteréž po výkladu Boha sa-

mého (2. Mojž. 13, 2.) znamenalo, „co otvírá život“ *) (פֶּטַח חַיִּים) či prvorozenec vůbec, nehledíc k tomu, zda ještě jiný narodí se po něm. (Pokračov.)

Dějiny katolické církve v Uhrách v 19. století.

Kulturní boj proti katolické církvi od r. 1890.

Sepsal Dr. *Frant. Xav. Kryštůfek*, kanovník kr. koll. kapitoly u Všeoh Svatých, c. k. univ. professor.

(Pokrač.)

Proticírkevní zákony o povinném občanském sňatku, občanských matrikách, svobodném vykonávání náboženství a přijetí čili recepci židův.

§ 3. Povinný občanský sňatek, náboženství dítek, občanské matriky.

Přijatá náboženství (religiones receptae) byla v Uhersku tato: 1. církev katolická, 2. řecká rozkolnická, 3. lutherská, 4. reformovaná čili kalvinská a 5. unitářská, které byly zástupci křesťanství. V Uhrách byl dovolen přestup od jednoho přijatého náboženství ke druhému; výstup bez přestupu nebyl dovolen, byl vlastně nemožným. Mezi přijatými náboženstvími panovala (dle článku XX. zák. z r. 1848.) úplná rovnost, která článkem LXX. zák. z r. 1868. zevrubněji byla určena. Vedle nich bylo židovství méně oprávněno, ačkoli židé dle článku XII. zák. z r. 1867 měli všechna politická práva, tešili se úplné svobodě vyznání své víry, a jejich náboženské obce byly korporacemi veřejného práva a měly značné výsady. Pro sekty Nazarenů, Baptistů atd. panuje administrační tolerance, která však v zákoně odůvodněna není. Recepce čili přijetí židovství proměňuje posavadní stát křesťanský ve křesťansko-židovský.

*) 2. Mojž. 13, 2.: Posvěť mi svého prvorozeného (בְּכוֹרִי), což otvírá život mezi syny israelskými.